

до екологічно-безпечного землеробства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Екологічний паспорт Хмельницької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.menr.gov.ua/protection/protection1/khmelnitska
2. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник / З.П.Паньків. - Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. - 272 с.
3. Питуляк М. Особливості землекористування в Хмельницькій області. / М.Питуляк, М.Питуляк // Наукові записки ТДПУ. Серія: Географія – Тернопіль, 2005. – вип. № 11. – С. 220-224.
4. Сухий П. Особливості використання земель сільськогосподарського призначення Хмельницької області / П.Сухий Н. Заблотовська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. Спеціальний випуск. – Тернопіль: СМП "Тайп". – №2 (випуск 32). – 2012

Базан М.

Науковий керівник – доц. Питуляк М.Р.

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ КРЕМЕНЕЦЬКОГО РАЙОНУ: ЇХ СТРУКТУРА І ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ

Земельні ресурси разом з іншими природними ресурсами (лісовими, водними, мінеральними, кліматичними) є компонентами оточуючого середовища, місцем існування людини, їм належить активна участь у суспільному виробництві, вони є засобом виробництва і джерелом задоволення потреб людини. Особливості земельних ресурсів полягають у тому, що їх не можуть замінити жодні інші ресурси і вони повинні використовуватися там, де знаходяться. Територія Кременецького району є давно заселеною і характеризується високою аграрною освоєністю, тому дослідження земельних ресурсів району є актуальним.

Об'єктом дослідження є земельні ресурси Кременецького району. **Предмет дослідження** – особливості використання і оптимізації земельних ресурсів на території Кременецького району.

Метою роботи є вивчення та аналіз земельного фонду Кременецького району.

В Законі України «Про охорону земель» вказано, що земельні ресурси – це сукупний природний ресурс поверхні суші як просторового базису розселення і господарської діяльності, основний засіб виробництва у сільському та лісовому господарстві. Багатовікова практика говорить про те, що головними джерелами процвітання будь-якої держави є її земельні ресурси. Земельні ресурси відіграють важливу роль в існуванні нашої планети і обумовлюють функціонування інших природних ресурсів, а саме – рослинного і тваринного світу, атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод [3].

Із загальної площі 91754,00 га земель Кременецького району на землі сільськогосподарського призначення припадає 67096,24 га. Землі лісового фонду – 16784,48 га, забудовані землі – 4181,50 га, відкриті заболочені землі – 217,77 га, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 2612,90 га, під водами – 861,11 га.

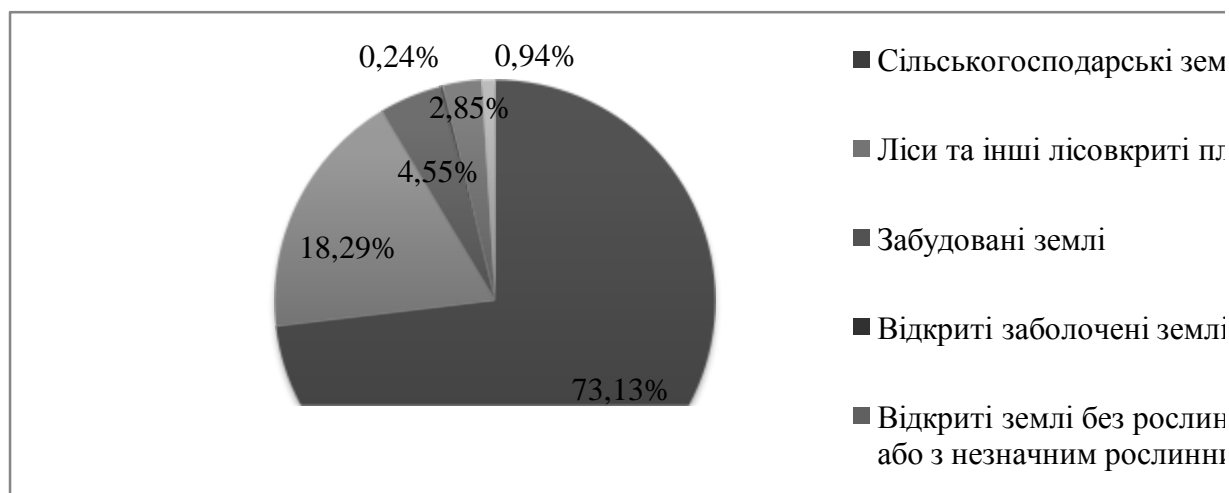

Рис. 1. Структура земельного фонду Кременецького району

У структурі сільськогосподарських земель району найбільшу площу займають сільськогосподарські угіддя. Їх площа в межах району становить 65563,97 га, і це дорівнює 97,71% від площі земель сільськогосподарського призначення та 71,46% від загальної площі земель району. Найбільші площі сільськогосподарських угідь в межах району зосереджені в Білокриницькій – 3123,34 га (61% від загальної площі земель сільської ради), Ридомильській – 3170,81 га (86%), Будківській – 3422,43

га (85%) сільських радах.

У структурі сільськогосподарських угідь Кременецького району найбільшу частку займають орні землі – 77,11%.

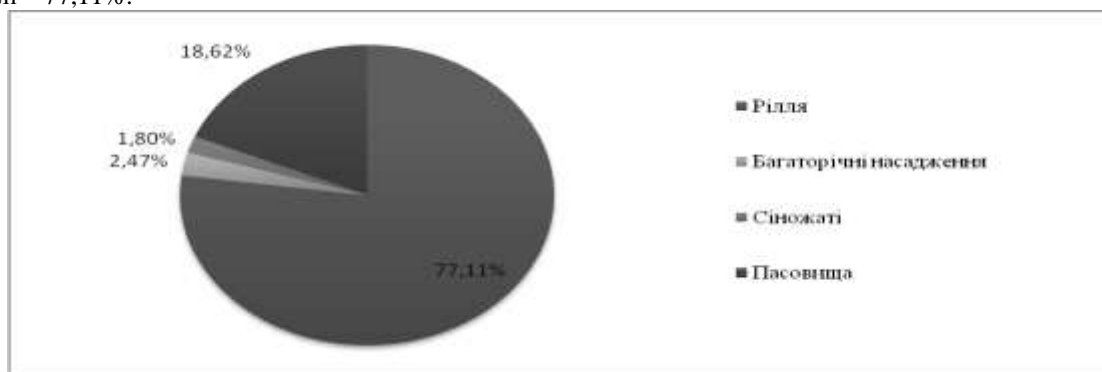

Рис. 2. Структура сільськогосподарських угідь Кременецького району

За даними управління земельних ресурсів (6-зем форма) [1] ми обчислили показник розораності досліджуваної території в розрізі адміністративних утворень. Найбільша розораність (більше 90%) характерна для Гаївської, Чугалівської, Крижівської, Великобережечької сільських рад; найменша (менше 70%) – для Старотараської, Сапанівської, Млиновецької, Устечківської, Попівцівської сільських рад та міста Кременець.

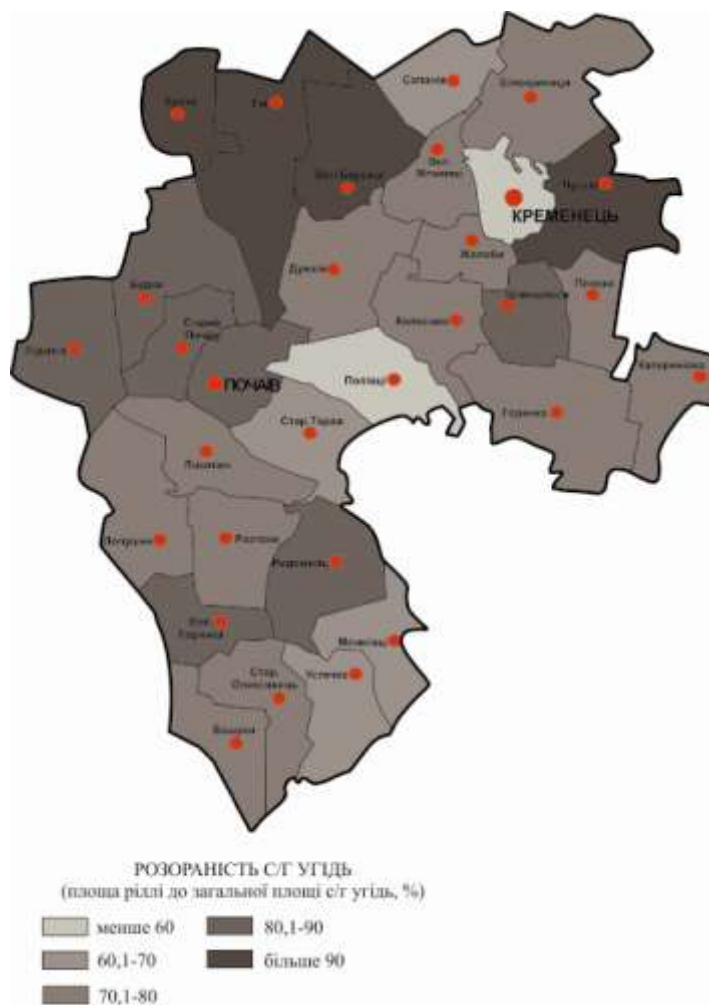

Рис. 3. Картосхема розораності земель Кременецького району

Розораність району не є дуже високою. Якщо порівняти її з іншими районами, то Кременецький район за площею ріллі займає одне з останніх місць в області. В останні роки спостерігається тенденція зменшення кількості ріллі, що пов'язано з розпаюванням земельних ділянок і збільшенням кількості

необроблюваних земель, які перетворюються у пасовища. Наприклад, частка ріллі в 2012 році в межах району становила 90,7%, а на даний час – 77,11%; частка пасовищ в 2012 році складала 5,5%, а на даний час – 18,62%. Тобто можна сказати, що становище із розораністю району покращується, адже зменшується кількість ріллі, а збільшується кількість пасовищ і лісів.

Важливим показником при визначенні інтенсивності використання сільськогосподарських угідь, як зазначає П. Сухий [4], є рівень їх залучення до активного сільськогосподарського обігу (АСГО), який визначається співвідношенням площ ріллі, сіножатей та земель під багаторічними насадженнями до загальної площі сільськогосподарських угідь.

Пересічне значення показника АСГО для території Кременецького району становить 0,81. У межах адміністративних утворень спостерігаються варіаційні відхилення відносно пересічного значення.

Низький рівень залучення земель до АСГО притаманний для Попівцівської (0,63), Устечківської (0,64), Млиновецької (0,65), Сапанівської (0,68), Розтоцької (0,75), Колосівської (0,76), Плосківської (0,76), Старотаразької (0,76), Білокриницької (0,77), Горинської (0,77), Катеринівської (0,77), Башуківської (0,78), Староолексинецької (0,79) сільських рад. Середнє значення показника (0,81-0,87) у Жолобівській, Лопушненській, Дунаївській, Шпиколосівській, Великомлинівській, Ридомильській, Будківській, Лідихівській, Лосятинській сільських радах. Високим рівнем залученням земель до АСГО характеризуються території Великогорянської (0,90), Великобережечької (0,91) та Крижівської (0,91) сільських рад, а надмірним сільськогосподарськi угіддя Чугалівської (0,93), Гаївської (0,95), Старопочаївської (0,95) сільських рад, а також міста Кременець (0,90) та міста Почаїв (0,95).

На основі проведених досліджень встановлено, що в структурі земельного фонду району переважають сільськогосподарські землі – 73,13% від загальної площі земель району. У структурі сільськогосподарських земель району найбільшу частку займають сільськогосподарські угіддя – 97,71% від площі земель сільськогосподарського призначення. Розораність району становить 70,1-80,0%. Найбільша розораність (більше 90%) характерна для Гаївської, Чугалівської, Крижівської, Великобережечької сільських рад. Показник рівня залученості до активного сільськогосподарського обігу (АСГО) коливається в межах 0,63-0,95, високий рівень характерний для Гаївської, Старопочаївської сільських рад, а також міста Кременець та міста Почаїв.

Основними заходами щодо оптимізації використання земельних ресурсів є залуження сильно еродованих земель; створення необхідної кількості водорегулювальних і полезахисних лісосмуг, насаджень уздовж річок та навколо водойм, суцільних насаджень на деградованих ґрунтах; створення санітарно-захисних зон навколо господарських та інших об'єктів; створення системи гідротехнічних протиерозійних споруд (стави, вали, канали, тераси тощо); створення та розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Головне управління Держгеокадастру у Тернопільській області. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://ternopilaska.land.gov.ua>
2. Кіпгач Ф. Землі України: категорії, право власності, стан використання, охорона: навч. Посібник / Федір Кіпгач. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 240 с.
3. Про охорону земель – Закон України від 19 червня 2003 р. з наст. змінами і допов. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/962-15>
4. Сухий П. Територіальна диференціація сільськогосподарського землекористування природних районів Передкарпаття / П. Сухий Т.М. Атаманюк// Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Тернопіль: СМП «Тайп». – №1 (випуск 36). – 2014. – 261 с.